

Lasten ja perheiden palvelujen kehittäminen Etelä-Pohjanmaalla - kyselyn tulokset jatkovalmistelussa huomioitavaksi

Etelä-Pohjanmaan lasten ja perheiden palveluiden (LAPE) kehittämishanke laati maakunnan asukkailla suunnatun kyselyn, jolla kerättiin mielipiteitä ja ehdotuksia lasten, nuorten ja perheiden palvelujen kehittämiseksi. Kysely oli avoinna syyskuusta 2017 marraskuuhun 2018. Vastauksia saatiin tänä aikana yhteensä 106 kpl.

Kysely koostui viidestä kysymyksestä, jotka liittyivät lapsiperhepalveluihin, vanhemmuuden tukeen, eroauttamiseen ja erityispalveluihin:

1. Mitä muutoksia toivot lasten, nuorten ja perheiden palvelujen toimintatapoihin ja -kulttuuriin?
2. Miten voidaan paremmin tukea parisuhteita, vanhemmuutta ja erotilanteita?
3. Miten varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitokset voivat olla paremmin lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukena?
4. Miten voidaan kehittää lasten ja nuorten erityispalveluita, esimerkiksi lasten ja nuorten erikoissairaanhoidon ja lastensuojelua?
5. Mitä muita kehittämisajatuksia sinulla on lasten ja perheiden palveluihin?

Avoin kyselyaineisto käytiin ensimmäisen kerran läpi 23.4.2018, jolloin vastauksia oli 99 kpl. Tämän jälkeen vastauksia saapui vielä 7 kpl, jotka käytiin läpi kyselyn sulkemispäivänä 3.12.2018. Vastauksia saatiin eniten Kauhajoelta (25), Seinäjoelta (24), Kurikasta (14), Ilmajoelta (13) ja Kauhavalta (12). Muutamia vastauksia tuli myös Teuvalta (4), Lapualta (3), Lappajärveltä (3), Alajärveltä (2), Evijärveltä (2), Kuortaneelta (2), Isostakyröstä (1) ja Vimpelistä (1). Alavudelta, Isojoelta, Karijoelta, Soinista tai Ähtäristä ei saatu yhtäkään vastausta.

Vastauksista on muodostettu sisällönanalyysin pohjalta seuraavat kategoriat, joihin kuntalaiset esittivät kehittämissuhteita:

1. Palveluista tiedottaminen ja yhteystietojen saatavuus
2. Palvelujen koordinaatio ja saatavuus
3. Kuntalaisten osallisuus
4. Varhaiseen tukeen liittyvät näkemykset
5. Parisuhteen tuki ja eroauttaminen
6. Palvelujen jalkauttaminen ja lähipalveluihin liittyvät näkemykset
7. Palvelukohtaiset toiveet
 - Neuvolapalvelut
 - Koulu ja kouluterveydenhuolto
 - Lastensuojelu
 - Erikoissairaanhoidon (psykiatria tai somatiikka)
8. Integraatio, yhteistyö eri toimijoiden kesken, ammatillisten tiimien muodostaminen
9. Järjestöt
10. Erityisryhmät
11. Nuorten osalta nousseet teemat

1. Palveluista tiedottaminen ja yhteystietojen saatavuus

- Enemmän selkokielistä ohjeistusta ja tiedottamista siitä, mihin voi ongelmatilanteissa ottaa yhteyttä. Esim. perheasiain neuvottelukeskukseen yhteystiedot esille.
- Tietoa palveluista kaikille toimijoille, jotta oikeaan palveluun osattaisiin ohjata. Tiedonkulku on tehtävä joustavaksi eri palvelujen välillä.
- Lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksista tulisi laajemmin mainostaa ja tiedottaa.
- Sosiaalisen median ja mobiilisovellusten hyödyntäminen. Aina saatavilla oleva chat-palvelu voisi toimia nuorten kohdalla, "sossu-chat".
- Lisää tietoa lastensuojelun palveluista ja mahdollisuuksista. Yhteystiedot paikallislehtiin, mistä ne ovat helposti löydettävissä.
- Perheneuvolan palveluiden tuominen paremmin esiin ja niiden tekeminen tutuksi perheille apukeinona.
- Neuvolan puhelinaika klo 11–12 on jääne, joka voitaisiin uudistaa. Lapsiperheille tulisi olla myös jokin muu keino varata aikoja ja saada apua arjen kysymyksiin. Esim. koko alueen yhteinen neuvolapuhelin voisi päivystää koko päivän klo 7-21.

2. Palvelujen koordinointi ja saatavuus

- Jollain on oltava vastuu kokonaisuudesta, joltain on voitava kysyä.
- Palvelujen tarjoaminen tasapuolisesti koko kaupungin alueella. Ei turhaa kускаamista toiselle puolelle kaupunkia esim. puheterapian tai neuvolapalvelujen perässä.
- Palveluja pitäisi olla saatavilla myös virka-ajan ulkopuolella. Nyt kaikki edellyttää järjestelyä omissa työissä.

3. Kuntalaisten osallisuus

- Palvelussa asiakas on oltava keskiössä. On mietittävä, miltä palvelu näyttää asiakkaan näkökulmasta, tuntuuko liian hankalalta saavuttaa, onko liian byrokraattinen, tuleeko leimautumista, tuntuuko että on täytettävä jotkut kriteerit.
- Lasten, nuorten ja perheiden (palvelunkäyttäjien) osallistaminen konkreettisesti jonkun palvelun suunnitteluun/kehittämiseen.

4. Varhaiseen tukeen liittyvät näkemykset

- On uskallettava puuttua asioihin, kun nähdään, että kaikki ei ole kunnossa.
- Matalan kynnyksen paikkoja, mihin voi ottaa yhteyttä. Turvaverkot tärkeitä. Erilaisten tarpeiden huomioiminen.
- Ennaltaehkäisevää otetta kaikkiin palveluihin. Puuttuminen ja tukeminen mahdollisimman aikaisin.
- Voimavaroja, rahaa ja henkilökuntaa ennaltaehkäisyyn.
- Kynnys on oltava matala ja vastaanotto sellainen, että heti ovella tietää olevansa tervetullut ja oikeassa paikassa. Haastavimmat tapaukset taas on oltava kotiin tarjottavia palveluita.

- Ennaltaehkäisevä työ ja varhainen puuttuminen ovat kaiken a ja o! Lisää sosiaalialan asiantuntijuutta sekä varhaiskasvatukseen että kouluihin. Lapsen hyvinvointiin liittyy kehityksen ja oppimisen tukemisen lisäksi myös perheen hyvinvointi, eikä siltä voi sulkea silmiään ja olettaa, että esim. neuvola hoitaisi perheen ongelmat.
- Matalan kynnyksen perhetyötä tulisi olla tasapuolisesti kaikkien saatavilla. Nyt palvelut keskittyvät tietyille kohderyhmille ja kaikki palveluun oikeutetut eivät edes ole tietoisia palveluista. Ei tarvitse olla lastensuojelun asiakas, että saa perheeseen tukea/perhetyöntekijän.
- Matalan kynnyksen ennaltaehkäisevät palvelut ovat avainasemassa ehkäisemässä järeämpien palveluiden tarvetta. Pienellä ja vaikka kertaluonteisellakin perhetyön palvelulla voi olla perheelle suuri merkitys.
- Lisää resursseja perhetyöhön, nuorisotyöhön sekä ennaltaehkäisevän työn eri tehtäviin. Työnkuvien muokkausta ja moniammatillisen työn kehittämistä.
- Lisää kotiapua, perheen tilanteen kokonaisarviota auttamista perheen ehdoilla.
- Tarvitaan monipuolisia lastenhoitoapuja, että vanhemmat voisivat päästä viettämään kahdenkeskistä aikaa. Esim. sijaismummo ja sijaispappa vapaaehtoistoimintaa. Kaikilla ei ole omia isovanhempia auttamassa.
- Perheet tarvitsevat automaattista tukea etenkin vauva-aikana. Perhetyöntekijän käyntejä, jolloin äiti saa lepoaikaa. Nämä tulisi olla kaikille mahdollisia, ei vain erityistä tukea tarvitseville.
- Perheiden apu helpottaisi varmasti myös vanhempien painetta ja parisuhdetta. Väsyneet vanhemmat ajautuvat helposti riitoihin tai kokoaikaisen suorittamisen keskellä erilleen toisistaan.

5. Parisuhteen tuki ja eroauttaminen

- Mahdollisuus vertaistukeen. Ryhmätoiminnoista on tehtävä arkinen, matalan kynnyksen tukimuoto.
- Maksuttomia luentoja vanhemmuudesta ja parisuhteesta. Tämän ajaksi järjestetty lastenhoito, niin pääsee suhteen molemmat osapuolet samaan aikaan kuuntelemaan.
- Parisuhdekursseja ja perheleirejä, joissa on ohjelmaa vanhemmuuteen liittyen.
- Pariterapiaan pääsy tehtävä helpoksi. Pari- ja perheterapiaa täytyisi olla tarjolla matalalla kynnyksellä perheneuvolan kautta. Varhainen tuki ennaltaehkäistä eroja ja pahoja ongelmia.
- Perhepalveluiden puolesta järjestettyä yhteistä aikaa. Kaikilla ei ole apukäsiä ja tällöin yhteistä aikaa ei ole. Jos elämä on hektistä ja uuvuttavaa, silloin jää parisuhde hoitamatta. Lapsiperheet tarvitsevat tukea paljon enemmän mitä tällä hetkellä saavat.
- Erotilanteissa voisi olla hyvä systemaattisesti haastatella perheneuvolassa kaikki ne perheet, jotka eroavat. Esim. kuukauden päästä erotilanteesta. Ero saattaa olla lapsille vaikeaa, kuten myös vanhemmille. Tämän avulla voitaisiin ennaltaehkäistä mahdollisten ongelmien kasaantumista.

6. Palvelujen jalkauttaminen ja lähipalveluihin liittyvät näkemykset

- Kaikki lasten ja nuorten palvelut kannattaisi organisoida osaksi koulun toimintaa, koska jokainen lapsi on 9 vuotta peruskoulussa maanantaista perjantaihin. Koulun/opetushenkilöstön asiantuntemusta, osaamista ja lapsen/nuoren tuntemusta ei tällä hetkellä hyödynnetä tarpeeksi. Eikä myöskään koulua lapsen/nuoren jokapäiväisenä arjen toimintaympäristönä.

- Perhetyöntekijät varhaiskasvatukseen ja kouluihin, niin saataisiin mahdollisimman varhainen tuki matalalla kynnyksellä. Enemmän vuorovaikutusta vanhempien kanssa, hyvin vähän ehdittään vaihtaa kuulumisia.
- Lisää yhteistyötä varhaiskasvatuksen, koulun ja lastenpsykiatrian kanssa. Koulupsykologit kouluihin niin, että koulussa on jokapäiväinen matalan kynnyksen konsultaatiomahdollisuus.
- Perheneuvolan palvelut tulee jalkauttaa kuntiin. Lapsiperheiden on vaikea lähteä 50 kilometrin päähän keskustelemaan.
- Velvoitetaan erikoissairaanhoidon oikeasti jalkautumaan kuntiin ja perheisiin. Ei niin, että he vain sanelevat peruspalveluille ja perheille. Erikoissairaanhoidon verkostopalaverien laadun parantaminen ja hierarkian purkaminen.
- Palvelujen on oltava perheiden lähellä ja ammattilaisten tulee jalkautua perheisiin. Ammattilaiset liikkuu ja tapaamiset toimistolle minimiin.
- Palvelujen tuonti lähelle asiakkaita, joitain palveluja omaan kuntaa tarpeen mukaan. Palvelu liikkuu lasten ja nuorten luo.

7. Palvelukohtaiset toiveet

Neuvolapalvelut

- Varhaista ja rohkeaa puuttumista sekä tukea jo neuvolassa. Nyt ongelmien annetaan paisua, vaikka ne tunnistetaan jo hyvin varhaisessa vaiheessa.
- Neuvola ja muut tukipalvelut yhteiseen toimipaikkaan. Tulee tunne yhteneväisyydestä, eikä synny kynnystä ottaa yhteyttä erityistyöntekijöihin.
- Perheneuvolan toimintaa ja muita vanhemmuutta sekä parisuhdetta tukevien palveluiden aktiivisempaa esittelyä ja palveluohjausta.
- Neuvolan toimintoihin psykiatrian sairaanhoitaja ja sosiaalityöntekijä, joiden vastaanotolle voisi tulla ilman ajanvarausta ja pelkoa leimautumisesta.
- Vertaistukea ja ryhmätapaamisia tietyn ikäluokan vanhemmille. Esim. äitiysneuvola olisi hyvä taho yhdistämään äitejä jo raskausaikana.
- Ohjeita vanhemmuuteen. Mitkä ovat vanhemmat vastuut ja velvollisuudet, kun perhettä perustetaan.
- Parisuhteen tukeminen neuvolassa. Kysytään vanhemmilta parisuhdeterapian tarvetta, eikä odoteta, että he itse sitä pyytävät.
- Tulisi tarjota rohkeammin apua vauvaperheen väsyneiden vanhempien tukemiseksi. Psykologi- ja perheterapiakeskusteluapua siten, että lastenhoito olisi järjestetty siksi aikaa.

Koulu ja kouluterveydenhuolto

- Tiivis yhteys kodin ja koulun välillä. Varmistetaan, että varhaiskasvattajilla ja opettajilla on käytössään tarpeeksi aikaa muun työn ohella keskusteluun lapsen ja lapsen vanhempien kanssa. Resursseja tähän. Tieto ja taidot viedä asioita eteenpäin, jos tarvetta ilmenee.
- Lisää koulukuraattoreita ja kouluterveydenhuollon palveluita. Puheterapia, perheterapia ja psykologipalvelut säilytettävä ja määrää lisättävä.
- Kouluun pitäisi saada paljon lisää tukea erityislapsille ja muillekin, että asiat voisi hoitaa varhain. Esim. psykiatrisen sairaanhoitajan tai erityisnuorisotyöntekijän palkkaus kouluun pysyvästi.

- Lastenneuvolassa ja kouluterveydenhuollossa on tilanteita, jolloin vanhempien hoito ja tuki on ensiarvoisen tärkeää. Koska asiakkaana kuitenkin on lapsi/nuori, voi aikuiselle annettu apu jäädä pinnalliseksi ja/tai tieto ei siirry papereihin ja näin ollen muille toimijoille.
- Varhaisempaa ja tieteellisempää puuttumista ongelmiin. Opettajat ja kouluterveydenhuolto väittävät oppilaan ongelmien johtuvan masennuksesta tai perheoloista. Vanhempien pyytessä huomioimaan suvussa menevät oireet ja ongelmat, ei niitä huomioida ja näin siirretään ongelmia yli sukupolvien. Neuropsykiatria, autoimmuunitaudit ja aineenvaihdunnalliset ongelmat sivuutetaan, vaikka niillä on suuri kustannustekijä kunnille.
- Lisää yhteistyötä varhaiskasvatuksen, koulun ja lastenpsykiatrian kanssa. Koulupsykologit kouluihin niin, että koulussa on "jokapäiväinen" ja matalan kynnyksen konsultaatiomahdollisuus. Tuodaan palvelut ja tuki lapsen luokse, eikä lähetetä lasta aina pois omasta jokapäiväisestä ympäristöstään.
- Harrastusten mahdollistaminen osana koulupäivää. Monissa tutkimuksissa ja linjauksissa on todettu harrastustoiminnan siirtämistä koulupäivän rakenteisiin olevan hyviä kokemuksia. Tällainen siirto helpottaisi kodin, koulun ja työelämän yhteyttä. Koulu- ja työpäivän jälkeen voisi harrastuksiin kускаamisen sijaan viettää perheen yhteistä aikaa. Tai yhteisiä harrastuksia. Varsinkin alakoulun ensimmäisillä vuosiluokilla koulupäivien ollessa lyhyitä tarjoaisi harrastusten sijoittaminen koulupäivän sisään tai heti koulupäivän jälkeen mainion rakenteen.

Lastensuojelu

- Lisää resursseja!
- Matalankynnyksen palveluja ja varhaista tukea ilman lastensuojeluilmoitusta saisi lisätä.
- Erityislusten perheille tulisi saada tukea ilman lastensuojeluilmoitustakin. ilmoitus aiheuttaa turhaa huolta ja apua on ehkä vaikea tunnustaa tarvitsevansa.
- Tarpeeksi henkilöstöä, ettei jonot veny pitkiksi hoitoon tai lastensuojeluyksikköön pääsyyn.
- Joustavat palvelukäytännöt ja hyvä tiedonkulkua eri tahojen välillä.
- Pääpaino tulisi olla ennaltaehkäisevässä työssä ja asioihin puututtava hyvin herkällä kädellä.
- Asiakslähtöisyys. Lastensuojelun palvelut vastaamaan perheiden tarpeita paremmin. Toteutusajankohta ulottumaan yli virka-aikojen. Vuoropuhelua sosiaalitoimiston sisällä sosiaalityön, vammaispalveluiden ja lastensuojelun kesken.
- Konkreettista apua perheille. Avointa keskustelua siitä, mitä perheessä halutaan ja ollaan valmiita tekemään hyvän elämän eteen. Lisäksi olisi hyvä jos perustettaisiin ryhmiä, joihin perheet voivat olla yhteyksissä kun tarvitsevat perheeseensä apua. Kaikki tämä olisi maksutonta ja näistä ryhmistä käsin seurattaisiin perheiden tilanteita ei niinkään syyttäen, vaan auttaen.
- Lakimuutos salassapitovelvollisuuksien muuttamisesta poliisiin, lastensuojelun, kuraattorien ja opettajien välillä. Ei voi olla niin, että huolta lapsesta saa jakaa vain huoltajien luvalla. Lapsen edun on mentävä edelle.

Erikoissairaanhoido (psykiatria tai somatiikka)

- Erikoissairaanhoido on jäykkää, hoitoon pääsy hidasta.
- Lisää lasten psykiatrisia hoitopaikkoja.

- Erikoissairaanhoidon tulisi päästä tasapuolisesti. Mikäli vanhemmilla, koululla, päiväkodilla tai jollain muulla taholla nousee huoli lapsesta, tulisi pääsy tutkimuksiin olla helpompaa.
- Tarjoamalla hyviä, riittävästi resursoituja ja saatavilla olevia matalan kynnyksen peruspalveluita voidaan ennaltaehkäistä erityispalvelujen käyttöä. Toisaalta, kun erityispalveluja tarvitaan niihin pitäisi päästä heti.
- Kun perhe tarvitsee psykiatrista apua, niin ei sitä välttämättä saa akuutissa vaiheessa. Jonot on pitkät ja mm. lastensuojelu ja lastenpsykiatria tappelee siitä kuka palvelun maksaa ja perheen tarve jää sivuseikaksi. Varhaista apua tulisi saada todella helposti.
- Etelä-Pohjanmaan psykiatria on jäänyt jälkeen muuta maata. Siitä ovat huolissaan psykiatrian puolen työntekijät, jotka ovat tulleet töihin muualta. Muualla tehdään kuntiin ja koteihin paljon jalkautuvaa työtä erikoissairaanhoidon toimesta, Etelä-Pohjanmaalla ei.
- Lisää koulutusta työntekijöille neuroasioista, päihde- ja mielenterveysasioista jne. Enemmän yhteistyötä yli rajojen ilman, että jollain lapsella on asiakkuus esim. neurolle.
- Yhteistyö. Traumatisoitunut lapsi tulee hoitaa, vaikei kotitilanne olekaan niin tasainen kuin psykiatria toivoo. Pikainen apu kahden viikon sisään.
- Lasten ja nuorten kohdalla lähetteen erikoissairaanhoidon täytyy tehdä erittäin herkällä kädellä. Jos on pienintäkään epäilystä jostain, niin asia täytyy aina tarkistaa.
- Tuomalla erityispalvelut lähemmäksi normipalveluja, ei tule leimautumista tai kynnystä palveluihin hakeutumiseen.

8. Integraatio, yhteistyö eri toimijoiden kesken, ammatillisten tiimien muodostaminen

- Moniammatillisen yhteistyön ja asiakaslähtöisen tulokulman tulisi olla itsestään selvää.
- Laadukas tuen tarpeen arviointi moniammatillisesti ja sen pohjalta yksi suunnitelma koko perheelle. Tuen aikana myös tiivis moniammatillinen arviointi, meneekö tuki tueksi. Pois yksittäisen viranhaltijan (esim. sosiaalityöntekijä) vallasta.
- Lisätään toimialojen välistä työtä. Lapsi/nuori/perheet ovat usean toimijan kohderyhmää, näiden ryhmien välille aitoa vuoropuhelua sekä toimintalinjojen selkeyttä. Otetaan kohderyhmän edustaja oikeasti keskiöön, eikä tehdä työtä pelkästään omasta näkökulmasta. Toimitetaan laaja-alainen lapsen/nuoren/perheen palvelupolku moniammatillisesti.
- Moniammatillisen yhteistyön tekeminen ja uusien lasta tai nuorta tukevien toimintamallien kehittäminen. Eri ammattilaistahot voisivat lähteä omalta mukavuusalueelta kehittämään täysin uutta tapaa toimia. Voitaisiin paremmin hyödyntää eri osajien ammattitaitoa.
- Kynnyksetön yhteistyö sosiaali- ja terveystieteiden välillä. Fyysisesti samassa tilassa työskentely helpottaisi joustavaa konsultointia ja yhteistyötä. Toivottavasti myös nuorisotoimi ja kaupungin sekä seurakunnan palvelut huomioitaisiin ja otettaisiin tiiviiksi osaksi lasten, nuorten ja perheiden palveluita.

9. Järjestöt

- Perhekeskus! Lapsi- ja perhepalveluiden yhteinen olohuone ja matalan kynnyksen kohtaamispaikka. Kokoontumispaikka järjestöjen (SPR, MLL, Pelastakaa Lapset ry) järjestämille toiminnolle. Tilat toteuttaa toimintaa, jolloin myös tarjoutuisi mahdollisuus kehittää toimintaa lapsille.
- Kaupungin pitäisi tukea perheiden hyväksi toimivia järjestöjä, sillä ne tekevät suuren määrän työtä joka on suoraan kaupungin kukkarosta pois.

10. Erityisryhmät

- Perheelle pitäisi tarjota tukea heti, kun lapsella huomataan erityispiirteitä ja diagnoosin vahvistuttua pitäisi tarjota tukea diagnoosiin liittyen. Esim. vertaisohjaajien ja vertaistukiryhmien yhteystietoja pitäisi tarjota heti terveydenhoidon puolella.
- Palveluohjaajia tukemaan perheitä, joissa on erityislapsia tai muita ongelmia. Kun perheen voimat on loppu, olisi joku, joka neuvoo, opastaa ja tukee perhettä. Se säästäisi myös yhteiskunnan rahoja, jos voitaisiin välttyä koko perheen uupumukselta ja esim. vanhempien sairauslomilta.
- Työkaluja kotiin arjen sujumiseksi, eikä keskittyä pelkkään diagnosointiin. Diagnosointi on tärkeää mutta pitäisi keskittyä tarjoamaan kotiin konkreettisia työkaluja jo varhain.
- Varhainen puuttuminen. Jos lapsella todetaan erityispalvelun tarvetta, nopeampi ohjaus neuvolasta erikoissairaanhoidon. Jos on esim. itkuinen vauva, ei odoteta puolta vuotta, että josko se siitä itsekseen helpottaa, vaan kuunnellaan vanhemman kertomusta tarkalla korvalla ja ohjataan eteenpäin.
- Kunnassa oltava erityislapsiin/nuoriin perehtynyt lääkäri/sairaanhoitaja, joka osaa toimia heidän kanssaan ja joka tekee myös erityislasten kouluajan terveystarkastukset.
- Vanhempien saatava vertaistukea ja tietoa helposti.
- Kodinhoitoapua tulisi tarjota etenkin erityislasten perheille.

11. Nuorten osalta nousseet teemat

- Nuorille lisää ohjattua toimintaa. Muutakin kuin urheilua.
- Lasten ja nuorten harrastusmahdollisuuksista tulisi laajemmin mainostaa ja tiedottaa.
- Enemmän tiloja nuorille.
- Nuopparit takaisin! Turvallinen ja mukava kohtaamispaikka, jossa löytää uusia kavereita tai treffaa vanhoja ja valvojen kanssa voisi jutella, jos jotkut asiat askarruttavat.
- Keskustelutilaisuuksia nuorten kanssa. Ryhmiä, joissa voidaan puhua asioista omalta kantilta.
- Liikuntakerhot koulujen jälkeen. Nuorisotiloja jokaiseen kaupunginosaan.
- Nuorille vaikuttamismahdollisuuksia, harrastuksia ja kokoontumispaikkoja. Lisäksi paikkoja, jonne voisi tulla puhumaan mieltä askarruttavista asioista ilman ajanvarausta.
- Kaikki lasten ja nuorten palvelut kannattaisi organisoida osaksi koulun toimintaa, koska jokainen lapsi on 9 vuotta peruskoulussa maanantaista perjantaihin.
- Lasten, nuorten ja perheiden (palvelunkäyttäjien) osallistaminen konkreettisesti jonkun palvelun suunnitteluun/kehittämiseen.

Lisätiedot:

Satu Mäki-Fossi, satu.maki-fossi@seinajoki.fi, 044 4255 606

Hannu Pihlaja, hannu.pihlaja@seinajoki.fi, 044 4255 422